

Lieta C-2/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 3. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Oberlandesgericht Wien (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 20. decembris

Sūdzības iesniedzējas:

FL und KM Baugesellschaft m.b.H. & Co. KG

S AG

Pamatlietas priekšmets

Konkurences tiesības – Saskaņā ar iecietības programmu sniegtu liecību un izlīguma iesniegumu aizsardzība – Iedarbība attiecībā uz tiesībaizsardzības iestādēm

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

Pirmais jautājums:

Vai Savienības konkurences tiesību normas – it īpaši Direktīva 2014/104 (2014. gada 26. novembris), tās 6. panta 6. un 7. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī Direktīva 2019/1 (2018. gada 11. decembris) un tās 31. panta 3. punkts – ir jāinterpretē tādējādi, ka aizsardzībai, kas tajās paredzēta saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām un izlīguma iesniegumiem, kā arī no tiem iegūtajai informācijai, ir absolūta iedarbība, kas attiecas arī uz tiesībaizsardzības

iestādēm (prokuratūras un krimināltiesas), un tādēļ saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības un izlīguma iesniegumus nedrīkst iekļaut krimināllietas materiālos un izmantot kā pamatu turpmākai izmeklēšanai?

Otrais jautājums:

Vai Savienības konkurences tiesību normas – it īpaši Direktīva 2014/104 (2014. gada 26. novembris), tās 6. panta 6. un 7. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī Direktīva 2019/1 (2018. gada 11. decembris) un tās 31. panta 3. punkts – ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar iecietības programmu sniegto liecību un izlīguma iesniegumu absolūtā aizsardzība (pirmā jautājuma izpratnē) attiecas arī uz dokumentiem un no tiem iegūto informāciju, ko iesniedzis atbrīvojuma saņēmējs vai izlīguma iesnieguma iesniedzējs, lai izklāstītu, konkretizētu un pierādītu saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības vai izlīguma iesnieguma saturu?

Trešais jautājums:

Vai Savienības konkurences tiesību normas – it īpaši Direktīva 2014/104 (2014. gada 26. novembris), tās 6. panta 6. un 7. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī Direktīva 2019/1 (2018. gada 11. decembris) un tās 31. panta 3. punkts – ir jāinterpretē tādējādi, ka aizsardzībai, kas tajās paredzēta saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām, izlīguma iesniegumiem (un dokumentiem otrā jautājuma izpratnē) un no tiem iegūtai informācijai, ir absolūta iedarbība kriminālprocesā, no vienas puses, arī attiecībā uz apsūdzētajiem, kuri nav attiecīgās saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības vai izlīguma iesnieguma autori, un, no otras puses, attiecībā uz citiem kriminālprocesa dalībniekiem (it īpaši cietušajām personām civilprasību celšanas nolūkā), un tādēļ apsūdzētajiem un cietušajām personām nedrīkst piešķirt piekļuvi saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām, izlīguma iesniegumiem un šajā saistībā iesniegtiem dokumentiem, kā arī no tiem iegūtai informācijai?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/104 (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1 (2018. gada 11. decembris) par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu

Atbilstošās valsts tiesību normas

Bundes-Verfassungsgesetz [Federālais Konstitucionālais likums; turpmāk tekstā – “B-VG”], 22. pants

Strafprozessordnung 1975 [1975. gada Kriminālprocesa kodekss; turpmāk tekstā – “StPO”], 2. panta 1. punkts, 49. panta 1. punkta 3) apakšpunkts un 2. punkts, 51. panta 1. punkts un 2. punkta pirmais teikums, 65. panta 2. punkts, 66. panta 1. punkta 2) apakšpunkts, 68. panta 1. un 2. punkts, 76. panta 1. un 2. punkts, 87. panta 1. punkts, 106. panta 1. punkts, 162. pants

Īss faktu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption* [Galvenā prokuratūra ekonomisko noziedzīgo nodarījumu un korupcijas izmeklēšanai; turpmāk tekstā – “prokuratūra”] vada pirmstiesas izmeklēšanu pret daudziem būvniecības uzņēmumiem un to atbildīgajām personām par nodarījumiem saistībā ar konkurenci ierobežojošām vienošanām publiskā iepirkuma procedūrās saskaņā ar Austrijas *Strafgesetzbuch* [Kriminālkodeksa] 168.b panta 1. punktu un par citām kriminālsodāmām darbībām. Lieta aptver vairāk nekā 350 apšaubāmas publiskā iepirkuma procedūras laikposmā no 2006. līdz 2017. gadam un pašlaik aptuveni 860 apsūdzētos.
- 2 Paralēli šim kriminālprocesam pēc *Bundeswettbewerbsbehörde* [Federālā konkurences iestāde] iniciatīvas tika uzsākta konkurences lieta par naudas sodu uzlikšanu *Oberlandesgericht Wien* [Apelācijas tiesā Vīnē], kas ir Austrijas konkurences tiesa. Šajā lietā abas sūdzības iesniedzējas lūdza piemērot iecietības programmu saskaņā ar konkurences tiesību normām. To dalība iecietības programmā bija sekmīga, un konkurences tiesa saskaņā ar Federālās konkurences iestādes pieteikumu piemēroja samazinātu naudas sodu.
- 3 Prokuratūra veica izmeklēšanu sadarbībā ar Federālo konkurences iestādi. Prokuratūra arī vērsās konkurences tiesā ar lūgumu nosūtīt lietas kopiju administratīvās palīdzības ietvaros. Izskatot lūgumu par šo kopiju, konkurences tiesa nepārprotami atsaucās uz B-VG 22. pantu, kā arī uz *Oberster Gerichtshof* [Augstākās tiesas] nolēmumu, saskaņā ar kuru toreizējā *Kartellgesetz* [Aizliegtu vienošanos likuma] norma, ar kuru bija ierobežota trešo personu iespēja piekļūt konkurences tiesas lietu materiāliem, nav piemērojama prokuratūrai un šajā normā nav noteikts likumisks konfidencialitātes pienākums, kas attiecas arī uz tiesībaizsardzības iestādēm. Pēc prokuratūras lūguma arī Federālā konkurences iestāde pārsūtīja dokumentus administratīvās palīdzības ietvaros un atsaucās uz pārsūtīto dokumentu aizsardzību, kas paredzēta Direktīvā 2019/1. Prokuratūra iekļāva lietas materiālos tās konkurences tiesas lietas daļas, kas tika atzītas par būtiskām, kā arī Federālās konkurences iestādes pārsūtītos dokumentus, tostarp saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības un izlīguma iesniegumus (to

daļas) kopā ar pielikumiem, un, balstoties uz šiem dokumentiem, sagatavoja jaunu izmeklēšanas pieprasījumu policijai.

- 4 Pēc tam sūdzības iesniedzējas lūdza prokuratūru neiekļaut lietas materiālos saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības un izlīguma iesniegumus kopā ar dokumentiem, neizmantojot tos un katrā ziņā pastāvīgi liegt tiem piekļuvi visiem līdzapsūdzētajiem un cietušajām personām. Prokuratūra šo lūgumu neizpildīja, bet tikai uz laiku (līdz tiesa galīgi noskaidros šo jautājumu) liedza piekļuvi daļai no lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem (tostarp saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām un izlīguma iesniegumiem).
- 5 Sūdzības iesniedzējas iebilda pret šo prokuratūras lēmumu, un attiecīgos iebildumus prokuratūra iesniedza *Landgericht für Strafsachen Wien* [Vīnes Krimināllietu apgabaltiesa]. Šī tiesa noraidīja iebildumus, un sūdzības iesniedzējas attiecīgo lēmumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 6 Saskaņā ar iecietības programmu sniegtu liecību, izlīguma iesniegumu un no tiem iegūtās informācijas aizsardzība pret izpaušanu esot nepieciešama atbrīvojuma saņēmēju privilīģētam stāvoklim zaudējumu atlīdzināšanas lietās un kriminālprocesos, ko gan valsts likumdevējs, gan Savienības likumdevējs uzskata par vajadzīgu stimulu, lai darbotos iecietības programma.
- 7 Piemēram, Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punktā esot paredzēts, ka nav pieļaujams nekādā veidā izpaust saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības un izlīguma iesniegumus, un esot noteikts nepārprotams konfidencialitātes pienākums, kura ievērošana ir jānodrošina attiecībā uz visiem, t.i., arī uz tiesībaizsardzības iestādēm un trešām personām.
- 8 To apstiprinot arī Direktīvas 2019/1 13. panta 4. punkts, kurā, lai nodrošinātu konkurences tiesību normās paredzēto iecietības programmu efektivitāti, esot noteikta konkurences tiesību normu piemērošanas prioritāte pār valsts krimināltiesību normām, un minētās direktīvas 72. apsvērumš.
- 9 Pierādījumi, ko atbrīvojuma saņēmēji iesnieguši tikai konkurences iestādes procedūrā vai tās vajadzībām (piemēram, ziņojumi par iekšējo izmeklēšanu vai konkurences iestādes vajadzībām sagatavoti saraksti un protokoli), esot daļa no saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām un arī esot aizsargāti. Šī aizsardzība attiecoties arī uz tiesībaizsardzības iestādēm. Informācijas iegūšana no potenciāli cietušajām personām, netieši izmantojot kriminālprocesu, apdraudētu absolūto aizsardzību.
- 10 Ja, pamatojoties uz piemērojamām Austrijas tiesībām, netiktu garantēta izlīguma iesniegumu, kā arī no tiem iegūtās informācijas absolūta aizsardzība, attiecīgās Savienības tiesību normas būtu tieši piemērojamas, ņemot vērā Savienības tiesību pārākumu.

- 11 Pastāvot bažas, ka trešās personas (apsūdzētie un cietušās personas), kurām saskaņā ar aizliegtu vienošanos un konkurences tiesību normām, kā arī Direktīvas 2014/104 6. panta 6. punktu un Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punktu nav atļauts piekļūt saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām un izlīguma iesniegumiem, uzzinās šo dokumentu saturu ar kriminālprocesa starpniecību. Tādēļ sūdzības iesniedzējas, kurām piemērots atbrīvojuma saņēmēja statuss, atrastos sliktākā situācijā nekā citi apsūdzētie ne tikai krimināltiesiskā, bet arī civiltiesiskā ziņā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Austrijas tiesību aktu izklāsts

- 12 Austrijā ir spēkā administratīvās palīdzības princips, kas apvienojumā ar prokuratūras pilnvarām veikt pirmstiesas izmeklēšanu nozīmē, ka prokuratūrai ir jāizmeklē visas sākotnējās aizdomas un tās jānoskaidro, veicot atbilstošas izmeklēšanas darbības. Visa šajā izmeklēšana konstatētā būtiskā informācija ir jāiekļauj lietas materiālos. Šādu informāciju var iegūt arī, iesniedzot administratīvās un tiesiskās palīdzības lūgumus citām iestādēm. Iestādēm ir jāsniedz savstarpēja palīdzība. Attiecībā uz tiesībsardzības iestādēm to var ierobežot vai atteikt tikai ar tiesību aktā skaidri noteiktu priekšrakstu.
- 13 Austrijas tiesībās nepastāv skaidri noteikti ierobežojumi attiecībā uz administratīvo un tiesisko palīdzību starp konkurences tiesu un konkurences iestādēm, no vienas puses, un tiesībsardzības iestādēm, no otras puses. Krimināltiesības nepastāv arī pierādījumu aizliegums attiecībā uz liecībām, kas sniegtas saskaņā ar iecietības programmu, un izlīguma iesniegumiem atbilstoši aizliegtu vienošanos vai konkurences tiesību normām.
- 14 Saskaņā ar Austrijas *StPO* dažādiem lietas dalībniekiem ir tiesības piekļūt lietas materiāliem dažādā apjomā, turklāt apsūdzētajam principā ir tiesības uz pilnīgu piekļuvi lietas materiāliem. Šajā gadījumā ir jāpiemēro lietas materiālu pilnīguma princips. Ierobežot apsūdzēto tiesību piekļuvi lietas materiāliem ir iespējams tikai izņēmuma gadījumos un tikai uz laiku. Šajā lietā nav izpildīti nekādi izņēmuma nosacījumi.
- 15 Līdztekus apsūdzētajam arī cietušajām personām un privātpersonām ir tiesības piekļūt lietas materiāliem, kas principā ir piešķiramas, ja tas nepieciešams, lai aizsargātu viņu intereses (saistībā ar izvirzīto prasījumu).
- 16 Tātad prokuratūra, pamatojoties uz Austrijas tiesību normām, leģitīmi ir iekļāvusi lietas materiālos aizliegtas vienošanās lietas dokumentus (tostarp saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības, izlīguma iesniegumus un citus dokumentus), kas saņemti administratīvās un tiesiskās palīdzības ietvaros, un uz to pamata likumīgi ir sagatavojusi izmeklēšanas pieprasījumu. Tādējādi principā procesa dalībniekiem radās iespēja piekļūt arī šīm lietas materiālu daļām. Tādēļ

sūdzības iesniedzējas lūdza neiekļaut lietas materiālos attiecīgos dokumentus un informāciju, neizmantojot tos turpmākajās izmeklēšanas darbībās vai pastāvīgi liegt tiem piekļuvi visiem procesa dalībniekiem.

Uzdoto jautājumu izklāsts no Savienības tiesību viedokļa

- 17 Ņemto vērā Direktīvas 2014/104 6. panta 6. un 7. punktu, kā arī Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punktu, var apgalvot, ka saskaņā ar iecietības programmu sniegto liecību un izlīguma iesniegumu aizsardzība pret izpaušanu, kas paredzēta šajās direktīvās, ir visaptveroša aizsardzība, kas tādējādi ir piemērojama jebkurai trešai personai un tādējādi arī tiesām vai iestādēm un attiecīgajiem procesa dalībniekiem. Šādu interpretāciju apstiprina arī Direktīvas 2019/1 13. panta 4. punkts.
- 18 Valsts līmenī rodas problēma, ka konkurences tiesai un Federālajai konkurences iestādei ir jāsniedz administratīvā un tiesiskā palīdzība un tādējādi jāpārsūta savi lietas materiāli, tostarp saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības, izlīguma iesniegumi un no tiem iegūtā informācija. Ciktāl šie pārsūtītie dokumenti satur kriminālprocesam nozīmīgu informāciju, tie ir jāiekļauj krimināllietas materiālos, un tad tiem, iepazīstoties ar lietu, var piekļūt procesa dalībnieki. Pēc tam šādi iegūto informāciju tie var izmantot arī, piemēram, lai iesniegtu prasības par zaudējumu atlīdzību.
- 19 Ierobežot piekļuvi lietas materiāliem ir iespējams tikai dažos gadījumos, turklāt pastāvīgs un vispārējs ierobežojums principā nav paredzēts. Iesniedzējtiesas skatījumā tas rada negatīvas krimināltiesiskas un civiltiesiskas sekas atbrīvojuma saņēmējiem atbilstoši konkurences tiesību normām, un tādējādi tiek apdraudēts mērķis aizsargāt pret izpaušanu saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības un izlīguma iesniegumus.
- 20 Minētajās direktīvās acīmredzami ir paredzēta plašāka aizsardzība pret izpaušanu saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām un izlīguma iesniegumiem, kas nav vienīgi aizsardzība konkurences procedūrā. Tomēr šo aizsardzību vājinātu kriminālprocesa dalībnieku iespēja piekļūt lietas materiāliem. Tāpēc šajā lietā rodas jautājums, vai un, attiecīgā gadījumā, kuras aizliegta vienošanās lietu daļas var iekļaut krimināllietas materiālos un kam, ja vispār kādam, ir piešķirama piekļuve šīm lietu daļām.
- 21 Tāpēc iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai aizsardzība, kas iepriekš minētajās direktīvās paredzēta saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām un izlīguma iesniegumiem (kā arī no tiem iegūtajai informācijai), ir absolūta un tādējādi attiecas arī uz tiesībaizsardzības iestādēm (pirmais jautājums). Ja tas tā ir, tiesībaizsardzības iestādēm jau tagad būtu jāliedz iekļaut lietas materiālos dokumentus un uz to pamata sagatavot turpmākās izmeklēšanas darbības.
- 22 Ja absolūtā aizsardzība tiktu apstiprināta, rodas jautājums par tās apjomu, t.i., vai šajā gadījumā papildus saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām un

izlīguma iesniegumiem tā ietver arī dokumentus, ko iesniedzis atbrīvojuma saņēmējs, lai izklāstītu, konkretizētu un pierādītu saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības saturu (otrais jautājums).

- 23 Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša un attiecīgos dokumentus var iekļaut krimināllietas materiālos un izmantot turpmākai izmeklēšanai, ir jānoskaidro, vai direktīvās paredzētā aizsardzība nozīmē vismaz to, ka atbrīvojuma saņēmēju līdzapsūdzētajiem un/vai citiem krimināllietas dalībniekiem ir pastāvīgi liegta piekļuve šīm lietas daļām (trešais jautājums), kam turklāt būtu tieša ietekme uz Austrijas krimināltiesībās un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā aizsargātajām apsūdzēto tiesībām.

DARBBA VERSIJA